

12/9
Morgon-Tidningen
försvarar sig

mot kritiken av den hyllningsartikel till den bulgariska diktaturen som tidningen publicerat. Försvaret går ut på att enligt äsiktsfrihetens princip Morgon-Tidningen måste publicera även artiklar vilkas innehåll den ogillar. Orimligheten i denna tankegång behöver inte påpekas: den innebär att äsiktsfrihet blir detsamma som hållningslöshet. Morgon-Tidningen tillägger emellertid:

Vi har några gånger tidigare rent av haft tillfälle att för svensk publik presentera uppfattningar som framstående medarbetare i DN förvägrats föra fram i den egna tidningen, och det blir måhända fler sådana situationer.

På denna punkt är det tillräckligt att fastställa att Morgon-Tidningens påstående är osant. Den situation tidningen talar om har aldrig förelegat.

— D. N. —

13/9 1947

Folkets röst i regeringsfrågan

Den senaste Gallupundersökningen i regeringsfrågan är av utomordentligt intresse både med hänsyn till det aktuella läget och den framtida utvecklingen i stort. Den klargör på ett sätt som inte kan missförstås att den sittande regeringens fäste i opinionen i hög grad försvagats. Av de tillfrågade har 41 procent förklarat sig övervägande nöjda med denna regering mot 54 procent för knappt ett år sedan. Särskilt anmärkningsvärd är förändringen bland dem som deklarerar sig som socialdemokrater. Medan i oktober 1946 79 procent sade sig vara nöjda med regeringen, gäller detta nu blott om 66 procent. I ett land med så fasta, socialt bestämda partilinjer som Sverige är reaktioner som dessa märkliga. De är glädjande inte bara ur deras synpunkt som framhävt regeringens väldiga misstag; de visar också att stora delar av väljarkåren besitter den vilja till prövning, oberoende av partitillhörighet, som är ett värde i demokratin.

Principiellt viktigare är dock svaren på frågorna om regeringens politiska sammansättning. Icke mindre än 49 procent av de tillfrågade önskar en samlingsregering och 21 procent en koalitionsregering, medan blott 16 procent föredrar en enpartiregering av nu fungerande typ. Även på denna punkt är de socialdemokratiska väljarnas ställningstagande sensationellt. För en samlingsregering uttalar sig 43 procent, för en koalitionsregering 18 procent, för ren partiregering 25 procent. Endast en fjärdedel av socialdemokraterna är alltså belåtna med den lösning av regeringsproblemet som försvaras av partiets ledare och press; Per Albin Hanssons samlingstanke är den dominerande inom partiets massa.

Det är sant att de givna svaren icke i allo är entydiga. Bland dem som önskar en samlingsregering menar somliga säkerligen en regering omslutande alla partier, inbegripet kommunisterna, andra en re-

gering av krigsårens typ, alltså sammansatt av de demokratiska partierna. I fråga om uttrycket koalitionsregering kan liknande divergenser spela in. Men dessa oklarheter gäller detaljer, icke principfrågan. Efter denna Gallupundersökning kan icke betvivlas att det stora flertalet av dem som bildat sig en åsikt i frågan kräver en verklig omläggning av det svenska systemet hänemot den schweiziska samlingsformen.

Försök har redan gjorts att nedsätta den opinion som kommit till synes. Tidningen Expressen förklarar att det här sannolikt är fråga om "ett oreflekterat stämmningsläge" och att kravet på samlingsregering är en följd av bristande politiskt intresse. Med samma argumentation kan hävdas att folkets viljeytringar över huvud är svagt grundade och därför icke bör uppmärksammas eller respekteras: det är en tankegång som leder rakt bort från demokratin. All anledning finns tvärtom att fästa avseende vid en folklig ståndpunkt som är så uppenbart oberoende av den partipolitiska propagandan. Vid sådana naiviteter som att folkets ställningstagande till regeringsfrågan skulle vara beroende av den kritiska behandlingen av hattar och mössor i våra skolböcker eller av kejsrerlig Wilhelmsk historieskrivning finns det inte skäl att dröja; det är svårt att tro att dylika infall framförs på fullt allvar. Att beteckna samlingsprincipen som odemokratisk är orimligt redan med hänsyn till att den sedan mer än ett halvsekel tillämpas av Europas kanske mest lyckosamma demokrati, den schweiziska.

De starka skälen för den ståndpunkt som nu än en gång visat sig vara folkmajoritetens har ofta framlagts i Dagens Nyheter, och de skall icke i detta sammanhang upprepas. Däremot bör betonas att frågan om samlingsregering hör till dem i vilka det möter stora svårigheter även i en genomförd demokratisk stat att förverkliga den av folkmajoriteten önskade ordningen. Partierna och partiledarna är — utom i exceptionella situationer — rädda för initiativ på denna punkt. Ett förslag om samgående tolkas lätt som ett tecken på svaghet och utnyttjas såsom ett sådant i det taktiska spelet. Politiker utanför regeringen beskylls för taburetthunger, om de kräver en omläggning av detta slag — och det hör som bekant till de fasta konventionerna att ingen politiker får misstänkas för att vilja bli statsråd, trots att alla politiker vill bli det och så bör vilja. Under dessa förhållanden krävs att väljarna inom alla partier gör det klart för sina representanter att de önskar en ändrad ordning och att denna önskan icke är mer än utan mera bindande därför att den står över partierna.